

سخنی با مدیران

در چند شماره اخیر مجله رشد مدیریت شاهد درج مطالبی با عنوان «زکات تجربه» مدیران بوده‌ایم که با استقبال زیادی مواجه شده است.

بی‌شک، به تعداد هر مدیر آموزشی، حداقل یک تجربه (موفق یا ناموفق) در حوزه تعلیم و تربیت وجود دارد، اما از آنجا که مدیران آموزشی غالباً عملگرایی را به آموزش نوشتاری ترجیح می‌دهند و فقط تعداد اندکی از آنان دست به قلم می‌برند یا لب به سخن می‌گشایند، معمولاً تجربه‌های ارزنده آنان در جایی ثبت و حتی نقل نمی‌شود. بنابراین، به بهانه استفاده از نظرات و تجربه‌های سازنده شما مدیران در سلسله نوشته‌های «زکات تجربه» انتظار داریم با به اشتراک گذاشتن تجربه‌هایتان، ما را در انتقال مطلوب نظرات خویش یاری فرمایید.

امیدواریم با جمع‌آوری این تجربه‌ها و نوشته‌ها بتوانیم گامی در راستای چاپ و نشر کتابی در این زمینه برداریم. **سمانه آزاد**

زکات تجربه

کاوه سمیعی

مدیر دبستان شهید بهشتی
شهر بانه
دارای ۲۳ سال سابقه
خدمت در آموزش و پرورش و
۸ سال سابقه مدیریت

اولیای مدرسه؛ هم‌یاران تربیتی

نیاز به مشاور و مشاوره در مدارس و نیز مشارکت اولیای دانش‌آموزان مدرسه در حل مشکلات، دو موضوعی هستند که شاید در نگاه اول چندان به هم مرتبط نباشند، اما شاید بتوان با کمی تأمل و خلاقیت این دو را به هم پیوند داد تا کمی از مشکلات مدرسه حل شود. **کاوه سمیعی**، مدیر دبستان هیئت امنایی شهید بهشتی شهر بانه، با کمک گرفتن از اولیایی که مشاور بوده‌اند، سعی کرده است هم آن‌ها را در حل مشکلات مدرسه و دوستان فرزندانشان دخیل کند و هم نیاز برخی از خانواده‌ها و دانش‌آموزان به مشاوره را برطرف کند. رشد مدیریت مدرسه درباره این تجربه با کاوه سمیعی گفت‌وگو کرده است:

«مدتی بود که اولیای دانش‌آموزان خواستار حضور مشاور در مدرسه بودند، اما معمولاً مدارس ابتدایی مشاور ندارند. با توجه به اینکه مشاوران آموزش و پرورش وقت کافی نداشتند که در مدرسه ما حضور یابند، تصمیم گرفتیم از والدینی که خود رشته تحصیلی‌شان مشاوره یا روان‌شناسی بود کمک بگیریم. بر این اساس آن‌ها را دعوت و موضوع را مطرح کردیم. خوش‌بختانه استقبال کردند.»

این اولیا که برخی از آن‌ها خود در آموزش و پرورش یا بهزیستی مشغول به خدمت بودند، با توجه به برنامه‌ریزی صورت گرفته، برنامه‌هایی را برای طول سال تحصیلی پیش‌بینی کردند. در ابتدای امر با توجه به نیازهای اولیا و دانش‌آموزان، برای بیان بحث‌های تربیتی بروشورهایی را تولید و در آن‌ها از زبان ساده مانند داستان استفاده کردیم. این بروشورها را هر ماه

برای خانواده‌ها می‌فرستادیم تا مورد استفاده‌شان قرار گیرد. البته این بروشورها منابع آزمون غیرحضوری هم بودند که به وسیله نامه برگزار کردیم. از ۲۶۰ نفر از اولیا؛ ۱۹۰ نفر پاسخ‌نامه را ارسال کردند. پس از برگزاری آزمون هم ما پاسخ درست سؤالات را برایشان ارسال کردیم و در نهایت از برخی که بهترین جواب‌ها را به سؤالات داده بودند، تقدیر کردیم.

علاوه بر این، اولیای مشاور که ما نام هم‌یاران تربیتی را برایشان انتخاب کردیم، در زمان‌های معینی در مدرسه حضور داشتند و پاسخگوی سؤالات دیگر والدین بودند. گرچه بیشتر مشکلات دانش‌آموزان آموزشی بود، اما در این میان و با کمک مشاوران توانستیم دو خانواده را که در حال فروپاشی و جدایی بودند دوباره به هم وصل کنیم یا به دانش‌آموزی که دچار لکنت زبان بود در رفع مشکلش کمک کنیم. اگر هم یکی از اولیا نمی‌توانست مشکل خود را در جمع یا به صورت حضوری مطرح کند، مشکلش را به صورت مکتوب در صندوق می‌انداخت تا مشاوران آن را پی‌گیری کنند.»

سمیعی درباره ادامه این طرح گفت: «خوشبختانه براساس نظرسنجی انجام گرفته، خانواده‌ها از این طرح راضی بودند، ما هم به همین دلیل در سال‌های بعد آن را ادامه دادیم. به این ترتیب که یک کارگروه مشاوره به مدرسه اضافه کردیم که متشکل از همان اولیا و نیز اولیای جدیدی است که فرزندشان به مدرسه ما می‌آید. به این ترتیب، هر سال عده‌ای از اولیا در زمینه‌های گوناگون به والدین دیگر کمک می‌کنند و مشاوره می‌دهند.»

تشویق به نماز، چگونه؟

تشویق دانش‌آموزان به نماز خواندن نیازمند فعالیت‌هایی است که آن‌ها را به صورت غیر مستقیم به انجام این فریضه دینی رهنمون کند. ایجاد فضای زیبا و جذاب برای نمازخانه، شرکت معلمان و همه دست‌اندرکاران مدرسه در نماز جماعت برای تشویق دانش‌آموزان، برگزاری مسابقات و... از جمله فعالیت‌هایی هستند که **محمدعلی اکرمی**، مدیر دبستان قرآنی شهید محمد فلاح‌زاده، برای تشویق دانش‌آموزان به نماز خواندن طراحی کرده است. او درباره این طرح و استقبال دانش‌آموزان از آن، با «رشد مدیریت مدرسه» گفت‌وگو کرده است:

«از سال‌های قبل، برای اینکه دانش‌آموزان را به خواندن نماز جماعت در مدرسه تشویق کنیم، دست به اقداماتی زدیم، از جمله رسیدگی به ظاهر نمازخانه و تجهیز آن، به طوری که دانش‌آموزان برای حضور در آنجا رغبت داشته باشند. به این منظور، نمازخانه را با موکت و فرش پوشانیدیم؛ حریر به پنجره‌ها نصب کردیم و مهم‌تر از همه، وسایل گرمایشی و سرمایشی مناسبی تعبیه کردیم تا هم فضای نمازخانه تهویه مناسبی داشته باشد و هم دانش‌آموزان برای وضو گرفتن مشکلی نداشته باشند. علاوه بر این‌ها، برای تشویق عملی دانش‌آموزان، همه

دست‌اندرکاران مدرسه و معلمان در نماز جماعت شرکت می‌کنند. پس از نماز هم به پرسش‌های بچه‌ها در حول محور احکام جواب داده می‌شود.

برگزاری مسابقات ورزشی برای جذب دانش‌آموزان به خواندن نماز از دیگر فعالیت‌هایی است که در مدرسه انجام می‌دهیم. برای دانش‌آموزانی که حضور فعال و مستمری در نمازخانه و نماز جماعت دارند نیز جوایزی مانند استفاده رایگان از استخر در نظر گرفته‌ایم که مشوق خوبی بوده است.»

اکرمی با بیان این‌که بودجه پرورشی مدرسه صرف نماز و قرآن می‌شود، درباره حضور دانش‌آموزان در نمازخانه و نماز جماعت مدرسه گفت: «حضور بچه‌ها در نماز جماعت اجباری نیست و بچه‌ها با اختیار کامل در نمازخانه حضور پیدا می‌کنند. خصوصاً دانش‌آموزان پایه‌های اول و دوم را برای شرکت در نماز اجبار نمی‌کنیم، اما به خاطر فضای معنوی و خوبی که در نمازخانه ایجاد می‌شود، تقریباً همه دانش‌آموزان برای شرکت در نماز جماعت به نمازخانه می‌آیند. این فضا آن قدر روی دانش‌آموزان تأثیر گذاشته است که در خارج از مدرسه هم به نماز خواندن مقید شده‌اند. حتی بسیاری از آن‌ها در نماز مغرب و عشاء مسجدهای شهر نیز شرکت می‌کنند.»

محمدعلی اکرمی
مدیر دبستان قرآنی شهید
محمد فلاح‌زاده
شهر ابرکوه
دارای ۳۰ سال سابقه خدمت
در آموزش و پرورش
۱۵ سال سابقه مدیریت

تئاتر درمانی در زنگ تفریح

درگیری فیزیکی میان دانش‌آموزان یکی از چالش‌های مدیران به ویژه در مدرسه‌های پسرانه است. **علی مصطفی زاده**، مدیر دبستان پسرانه ۱۷ شهریور مریوان، با طرحی سعی کرده است این درگیری‌ها را به حداقل برساند. او درباره این طرح که می‌توان نام آن را «تئاتر مدرسه‌ای» گذاشت، با رشد مدیریت مدرسه گفت‌وگو کرده است:

«یکی از مشکلاتی که سال گذشته در مدرسه با آن روبه‌رو بودم، تعداد زیاد درگیری‌های فیزیکی میان دانش‌آموزان و شکایت‌هایی بود که به دنبال این درگیری‌ها صورت می‌گرفت. درباره این مسئله و راهکارهایش بسیار فکر کردم. همان زمان و با برگزاری هفتمین دوره جشنواره بین‌المللی تئاتر خیابانی، شهر مریوان به عنوان مرکز برگزاری تئاتر خیابانی کشور انتخاب شد. ما هم با همکاری اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان، از گروهی دعوت کردیم تئاتری را با موضوع شهروند مطلوب در مدرسه اجرا کنند. دانش‌آموزان با علاقه بسیار و غیرقابل انتظار به تماشای تئاتر نشستند. همان‌جا بود که جرعه استفاده از تئاتر برای رفع ناهنجاری‌های مدرسه زده شد.

به این ترتیب، قرار شد با فراهم کردن مقدماتی، خود بچه‌ها تئاترهایی را در زنگ‌های تفریح اجرا کنند؛ البته به گونه‌ای که به اهداف زنگ تفریح خدشه‌ای وارد نشود. به این منظور، ابتدا چهار نمایش‌نامه با هدف

تقویت ویژگی‌های مثبت دانش‌آموزان نوشتیم. در این راه از صاحب‌نظران نیز کمک گرفتیم. در مرحله بعد، دانش‌آموزان پرخاشگر را شناسایی کردم و نقش‌هایی مخالف شخصیتشان به آن‌ها سپردم. در واقع، به آن‌ها اعتماد کردم تا علاوه بر پرورش ذوق هنری، تعامل با گروه و مهارت‌های ارتباطی، ویژگی‌های مثبت رفتاری را نیز در آن‌ها تقویت کنم. پس از انتخاب، دانش‌آموزان نمایش را تمرین کردند و در نهایت در زنگ‌های تفریح به اجرا درآوردند. این چهار نمایش‌نامه در مجموع حدود ۳۰ بار در طول سال اجرا شد و مورد توجه دانش‌آموزان و خانواده‌ها قرار گرفت.»

این مدیر که خود عضو انجمن علمی مدرسان آموزش خانواده استان کردستان است و به تربیت شهروند مطلوب نیز علاقه دارد، معتقد است: «تربیت با شاخه‌های گوناگون از جمله هنر در ارتباط است. از این رو می‌توانیم از رشته‌های هنری برای رسیدن به اهدافمان استفاده کنیم. نتیجه استفاده از تئاتر در مدرسه ما کاهش مصدومیت ناشی از درگیری فیزیکی از ۱۰ مورد به یک مورد، کاهش ۴۵ مورد پرخاشگری کلامی و رفتاری به ۱۲ مورد و ۵۵ مورد شکایت به ۲۰ مورد بود.

تئاتر در مدرسه مانند اتومبیلی پرشتاب و پر قدرت است که به سهولت طی طریق می‌کند و مسافر را به مطلوب می‌رساند، ولی باید فن و روش آن را شناخت، وگرنه باید باز هم از کنار چنین اتومبیلی لنگ‌لنگان بگذریم.»

علی مصطفی زاده

مدیر دبستان پسرانه ۱۷

شهریور مریوان

دارای ۲۵ سال سابقه

مدیریت در آموزش و پرورش

۱۹ سال سابقه مدیریت

آشتی با کتاب و کتاب خوانی

با توجه به اهمیت ورود کتاب خوانی و مطالعه آزاد به اوقات فراغت دانش آموزان، بسیاری از مدیران، معلمان و حتی والدین سعی در علاقه مند کردن آنان به کتاب و کتاب خوانی دارند. در این میان، **فرشته اکبریان**، معاون دبستان دخترانه حضرت ابوالفضل (ع) شهر یزد، با طرحی به نام «افزایش سطح مطالعه مفید و مؤثر در دانش آموزان و معلمان» کوشیده است تا بیگانگی دانش آموزان با کتاب و مطالعه را برطرف کند. او درباره جزئیات این طرح با رشد مدیریت مدرسه گفت و گو کرده است:

«با توجه به سرانۀ پایین مطالعه در جامعه و تذکر رهبر معظم انقلاب اسلامی درباره بیگانگی خانواده ها با مطالعه و کتاب، به فکر طرحی افتادم تا دانش آموزان را به مطالعه علاقه مند و کتاب را وارد سبد خانواده ها کنیم. به این ترتیب، از سال گذشته در برنامه سالانه مدرسه تربیتی دادیم که بر اساس آن دانش آموزان را بیش از گذشته با مطالعه و کتاب آشنا کنیم. در مرحله نخست این طرح که مرحله آگاهی بخشی بود، سعی کردیم خانواده ها و دانش آموزان با اهمیت مطالعه آشنا شوند. برای این کار هم از بروشورها و نیز مجلات رشد استفاده کردیم. در مرحله دوم به منظور ایجاد علاقه و انگیزه به مطالعه در طول سال و در هفت مرحله، هفت ایستگاه کتاب خوانی در مدرسه برپا کردیم که عبارت بودند از: کتاب های تاریخی، کتاب های مرجع، کتاب های مذهبی، کتاب های علمی، کتاب های داستانی، کتاب های شعر و در نهایت ایستگاه معرفی کتاب های نویسنده فقید، آذر یزدی.

برپایی هر کدام از این نمایشگاه ها هم با روز

برگزاری اش سنخیت داشت. مثلاً ایستگاه کتاب های علمی را هم زمان با بزرگداشت یکی از دانشمندان برگزار کردیم. به این ترتیب محتوای کتاب ها با روزهای برگزاری ایستگاه کتاب هماهنگی داشت.

علاوه بر این، برای ارتقای مهارت مطالعه انفرادی و گروهی دانش آموزان، با همکاری آموزگاران، در کلاس های درس، فعالیت هایی را پی گیری کردیم از جمله مسابقه های کتاب خوانی و خلاصه نویسی. در کنار این فعالیت ها، گروه «یار مهربان» هم در مدرسه تشکیل شد که وظیفه آن آمارگیری بود. به این ترتیب که اعضای گروه، میزان استفاده دانش آموزان هر کلاس از کتاب های علمی، مذهبی، ادبی، مرجع و ... را بررسی می کردند. این کار که انجام آن به عهده دانش آموزان پایه ششم ابتدایی بود، به منظور جهت دهی به مطالعه دانش آموزان انجام می گرفت. یعنی اگر در آمارها متوجه می شدیم که یک کلاس یا دانش آموز تنها به موضوع خاصی از کتاب ها توجه دارد، سعی می کردیم توجهشان را به سایر حوزه ها نیز جلب کنیم.»

اکبریان با بیان اینکه برای اجرای این طرح ها از کتاب های کتابخانه مدرسه و کلاس ها استفاده شده است، درباره نتایج طرح گفت: «تا پیش از اجرای این طرح، بیشتر دانش آموزان با کتاب و مطالعه بیگانه بودند، اما اکنون نه تنها با رغبت به مطالعه می پردازند، بلکه در زمینه های دیگر مانند «انشا» و «بنویسیم» هم پیشرفت های خوبی داشته اند. البته در این میان باید به همکاری خانواده ها و استقبال آن ها هم اشاره کنم که باعث تداوم طرح شد.»

فرشته اکبریان
معاون دبستان حضرت
ابوالفضل (ع)، یزد
دارای ۲۳ سال سابقه
خدمت در آموزش و
پرورش و
۴ سال سابقه معاونت

